

19 Μαρτίου, 1996

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

[ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στές]

ΜΑΡΩ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ,

Εφεσείουσα-Αιτήτρια,

v.

ΚΩΣΤΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ,

Εφεσίβλητου-Καθ'ού η αίτηση

(Έφεση Αρ. 60)

Δικαιοδοσία Οικογενειακού Δικαστηρίου — Αίτηση παραχώρησης αποκλειστικής χρήσης οικογενειακής κατοικίας — Δικαστήριο, έχει δικαιοδοσία εφόσον η αίτηση καταχωρείται διαρκούντος του γάμου.

*Οικογενειακή κατοικία — Αίτηση για παραχώρηση αποκλειστικής χρήσης 5
δυνάμει του Άρθρου 17 του Περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου του 1990 (Ν. 23/90), μπορεί να καταχωρηθεί μόνο διαρκούντος του γάμου, διαφορετικά το Οικογενειακό Δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία.*

Η εφεσείουσα - αιτήτρια, εφεσίβηλε απόφαση του Οικογενειακού 10
Δικαστηρίου Λευκωσίας με την οποία απέρριψε αίτησή της εναντίον του πρώην συζύγου της για παραχώρηση αποκλειστικής χρήσης της συνιδιόκτητης οικογενειακής κατοικίας τους στην Πάνω Δευτεριά.

Το ερώτημα που τέθηκε στην κατ' έφεση διαδικασία ήταν κατά πό- 15
σο είναι δυνατή η διεκδίκηση χρήσης της οικογενειακής κατοικίας διαρκούντος του γάμου σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 17 του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου του 1990 (Ν. 23/90).

Αποφασίστηκε ότι: 20

(1) Η θεραπεία του Άρθρου 17 του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου του 1990 (Ν. 23/90) μπορεί να ζητηθεί μόνο διαρκούντος του γάμου.

(2) Τα Οικογενειακά Δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία να επιληφθούν αιτήσεων παραχώρησης της χρήσης οικογενειακής κατοικίας μετά τη λύση του γάμου.

5

Η έφεση απορρίφθηκε.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

10

Seveger Ltd v. United Sea Transport (1989) 1 C.L.R. 729,

Βουνού ν. Βουνού (1995) 1 Α.Α.Δ. 168.

Έφεση.

15

Έφεση από την αιτήτρια κατά της απόφασης του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Ηλ. Νικολάου, Πρόεδρος Οικογενειακού Δικαστηρίου) που δόθηκε στις 28.8.1995 (Αρ. Αιτήσεως 43/95) με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση της αιτήτριας για την παραχώρηση σ' αυτή της αποκλειστικής χρήσης της οικογενειακής στέγης, η

20

οποία ήταν συνιδιοκτησία και των δύο συζύγων, λόγω έλλειψης δικαιοδοσίας.

Ε. Βραχίμη με Α. Βραχίμη, για την Εφεσεύουσα.

25

ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, Δ.: Την απόφαση του δικαστηρίου θα δώσει ο δικαστής Σ. Νικήτας.

30

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Η εφεσεύουσα με αίτησή της στο Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας, που στρέφεται εναντίον του πρώην συζύγου της (εφεξής ο σύζυγος), ζητά την παραχώρηση αποκλειστικής χρήσης κατοικίας που βρίσκεται στην Πάνω Δευτερά και που ήταν η οικογενειακή στέγη. Ας σημειωθεί πως είναι συνιδιοκτησία τους. Παράλληλα η εφεσεύουσα καταχώρησε αίτηση εξ πάρτε με το ίδιο αίτημα για προσωρινό διάταγμα μέχρι φυσικά την εκδίκαση της κύριας αίτησης.

35

Μπορούν να καταγραφούν με συντομία και σαφήνεια τα στοιχειώδη γεγονότα πίσω από τα διαβήματα αυτά. Ο γάμος της αιτήτριας, που έγινε το 1985, λύθηκε στις 7/3/94 με απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, ύστερα από αίτηση διαζυγίου που κατέθεσε ο σύζυγος. Από το γάμο της απέκτησε τρία παιδιά το μεγαλύτερο από τα οποία είναι μόλις 8 χρονών. Στην ένορκη δήλωση, που συνόδευε την επίδικη αίτηση, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι, παρά την έκδοση διαζυγίου, συνεχίζεται η συνοίκηση όλων στο

40

επίδικο σπίτι. Η κατάσταση αυτή περιγράφεται από την εφεσείουσα ουσιαστικά σαν ανυπόφορη για τους λόγους που εκθέτει και που καθιστούν επιτακτική την έκδοση του προσωρινού διατάγματος.

Της υπόθεσης επιλήφθηκε η Πρόεδρος του Οικογενειακού Δικαστηρίου, η οποία την απέρριψε για έλλειψη δικαιοδοσίας. Διευκρινίζεται ότι το θέμα έθεσε αυτεπάγγελα η ίδια επικαλούμενη την απόφαση *Sevegep Ltd. v. United Sea Transport* (1989) 1 C.L.R. 729, που στη σελ. 732 παρατηρεί σχετικά:

“Ανεξάρτητα από οποιαδήποτε αμφισβήτηση της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που μπορεί να προβληθεί από διάδικο και αυτεπάγγελα το δικαστήριο μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας να επιληφθεί θέματος που άπτεται της αρμοδιότητάς του να επιληφθεί της αγωγής. Συνεπώς ορθά αντιμετωπίστηκε το θέμα από τον πρωτόδικο δικαστή.”

Το πρωτόδικο δικαστήριο έκρινε ότι το Άρθρο 17 του περί Οικογενειακών Δικαστηρίων Νόμου του 1990 (23/90) θέτει χρονικούς περιορισμούς στην άσκηση του δικαιώματος “για διεκδίκηση της αποκλειστικής χρήσης της συζυγικής στέγης”, που συναρτώνται άμεσα με τις οριζόμενες από την παράγραφο 1 προϋποθέσεις και έχουν σαν κοινό παρονομαστή την ύπαρξη της έγγαμης σχέσης. Και ότι εν πάση περιπτώσει η σχετική αίτηση για θεραπεία δεν μπορούσε να υποβληθεί, όπως πραγματικά έχει συμβεί εδώ, μετά τη λύση του γάμου.

Ο δικηγόρος της εφεσείουσας υποστήριξε πρωτόδικα ότι, αντίθετα με τα κρατούντα στο ελληνικό δίκαιο, στην Κύπρο υπάρχει άλλη προσέγγιση. Και εκδηλώθηκε με την απόφαση στην Πολ. Έφεση αρ. 35 του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου *Ευθαλία Βουνού ν. Ανδρέα Βουνού* (1995) 1 Α.Α.Δ. 168. Παρατηρώ πως η περίπτωση εκείνη αφορούσε την κατανομή των κινητών των συζύγων για την οποία περιέχουν πρόβλεψη τα εδ. 2 και 3 του ίδιου Άρθρου, στοιχείο που επεσήμανε η εκκαλούμενη απόφαση σαν αιτία διαφοροποίησης από την παρούσα περίπτωση.

Ωστόσο ο κ. Βραχίμης υπέβαλε πως η απόφαση *Βουνού* καλύπτει και το εδ. 1 του νόμου όπως προκύπτει από την παρακάτω σκέψη του δικαστηρίου:

“Ό,τι ο νομοθέτης επεδίωξε με τις διατάξεις του Άρθρου 17, ήταν ο περιορισμός στο βαθμό του εφικτού των δυσμενών επιπτώσεων για την οικογένεια από τη διακοπή της συμβίωσης. Οι ανά-

5 γκες για την ισορροπημένη, μετά το χωρισμό, διαβίωση των μελών της οικογένειας, δεν παύουν να υφίστανται και μετά την έκδοση διαζυγίου. Δε συμφωνούμε ότι το Άρθρο 14 του ν. 232/91 περιορίζει την ισχύ διαταγμάτων που εκδίδονται βάσει του Άρθρου 17 του ν. 23/90 σε τριετή περίοδο μετά τη διακοπή της συμβίωσης ή τη λύση του γάμου που μπορεί να συμβεί και νωρίτερα.”

10 Με βάση τις παραπάνω παρατηρήσεις της απόφασης ο συνήγορος υπέβαλε ότι αφού το διάταγμα του Άρθρου 17 μπορεί να ισχύσει και μετά τη διάλυση του γάμου δεν είναι απαραίτητο η αίτηση για την έκδοσή του να είχε γίνει πριν από το γεγονός αυτό. Επομένως το πρωτόδικο δικαστήριο λανθασμένα αρνήθηκε να αναλάβει δικαιοδοσία. Θα μπορούσε εδώ να λεχθεί ότι δεν είχαμε το ευεργέτημα να ακούσουμε και τα επιχειρήματα της άλλης πλευράς. Δώσαμε, όπως είχαμε υποχρέωση από τους δικονομικούς θεσμούς, ειδοποίηση της δικασίμου στο σύζυγο, αλλά δεν εμφανίστηκε ούτε εκπροσωπήθηκε.

20 Το πρωτόδικο δικαστήριο είχε υπόψη του την υπόθεση **Βουνού** όταν κατέληξε στην απόφασή του. Ωστόσο επεσήμανε σημεία διαφοράς που κατά την κρίση του οδηγούσαν σε διαφορισμό. Είναι καλύτερα να παραθέσω τις σκέψεις αυτές του δικαστηρίου ακριβώς όπως διατυπώθηκαν:

25 “Στην υπόθεση Βουνού όπως ρητά αναφέρεται και στην απόφαση του Δευτεροβάθμιου Οικογενειακού Δικαστηρίου, η αίτηση που αφορούσε χρήση κινητών και όχι οικογενειακής στέγης, είχε εγερθεί κατά τη διάρκεια της διακοπής της συμβίωσης και όχι μετά τη λήξη και παύση της εγγάμου σχέσεως όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Η αναφορά του δικαστηρίου στη χρονική διάρκεια του διατάγματος επ’ ουδενί εξυπακούει ότι είναι δυνατό να ασκείται το δικαίωμα δυνάμει του Άρθρου 17 του ν. 23/90 και μετά τη λύση του γάμου πράγμα που ευθέως αντιτίθεται στις ρητές διατάξεις του Άρθρου.”

40 Η συνισταμένη των θέσεων του δικηγόρου της εφεσείουσας, που βασικά καταγράψαμε πιο πάνω, είναι ότι δεν υπήρχαν έγκυρα σημεία - και περιθώρια διάκρισης - της κρινόμενης υπόθεσης απ’ εκείνη της **Βουνού**.

Θα διαβάσουμε τώρα το κύριο μέρος, που ενδιαφέρει εδώ, του Άρθρου 17(1) το οποίο καθορίζει, σύμφωνα με τον πλαγιότιτλό του, τις εξουσίες Οικογενειακού Δικαστηρίου σε περίπτωση που συντρέ-

χουν οι προϋποθέσεις που αναφέρει:

“Σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης ή σε περίπτωση που δίνεται γνωστοποίηση στον Επίσκοπο σύμφωνα με το Άρθρο 3 του περί Απόπειρας Συνδιαλλαγής και Πνευματικής Λύσης του Γάμου Νόμου ή σε περίπτωση που καταχωρείται αγωγή διαζυγίου, το Οικογενειακό Δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτηση ενός από τους συζύγους, εφόσο το επιβάλλουν λόγοι επειείκειας και ενόψει των ειδικών συνθηκών του καθενός από τους συζύγους και του συμφέροντος των παιδιών, να παραχωρήσει στον ένα σύζυγο την αποκλειστική χρήση ολόκληρου ή τμήματος του ακινήτου που χρησιμεύει ως κύρια διαμονή των ιδίων (οικογενειακή στέγη), ανεξάρτητα από το ποιος από αυτούς είναι κύριος ή έχει απέναντι στον κύριο το δικαίωμα της χρήσης του. Η απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου υπόκειται σε αναθεώρηση, όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις.”

Το Άρθρο αυτό είχε ως πρότυπο το Άρθρο 1393 του Ελληνικού Αστικού Κώδικα. Εν πολλοίς είναι πιστή αντιγραφή του. Θα προσθέταμε ότι τα εδ. 2 και 3 του Άρθρου 17, που ρυθμίζουν την απόδοση των κινητών του συζυγικού οίκου, αντιστοιχούν προς τα Άρθρα 1394 και 1395 του ίδιου Κώδικα. Είναι σωστό ότι το Άρθρο 1393 έτυχε διαφορετικής ερμηνείας από το Άρθρο 17. Στην Ελλάδα η θεραπεία που παρέχεται συσχετίστηκε απόλυτα με την υπόσταση του γάμου έστω και αν το διάταγμα χρήσης, όπως ρητά και στον Κώδικα προβλέπεται, υπόκειται σε αναθεώρηση. Ας λεχθεί εν παρόδω πως αυτό ήταν ένα από τα επιχειρήματα της απόφασης **Βουνού** για την επέκταση της χρονικής ισχύος των διαταγμάτων και μετά τη διάλυση του γάμου.

Το απόσπασμα που ακολουθεί από το σύγγραμμα “Το Νέο Οικογενειακό Δίκαιο” του Βασίλη Α. Βαθρακοκόιλη καθορίζει σύντομα και απλά τη θέση της ελληνικής νομολογίας:

“Ερμηνεία: Χρονικά όρια: Η ανωτέρω διάταξη (άρθρο 1393) αναφέρεται στην προστασία της οικογενειακής στέγης μόνο στην περίπτωση της διακοπής της συμβίωσης και όσο διαρκεί η διακοπή αυτή και όχι και στην περίπτωση διαζυγίου.”

Τη βασική αιτία για τη θέση αυτή αναφέρουν οι Γεωργιάδης Σταθόπουλος “Αστικός Κώδιξ Οικογενειακό Δίκαιον”, τόμος 7, στις σελ. 239 και 240:

“Διάρκεια της ρύθμισης: α) Σύνδεση με διάρκεια γάμου. Η ρύθ-

μιση της 1393 από τη φύση της είναι προσωρινή, γιατί συνδέεται με την ύπαρξη γάμου και την υποχρέωση των συζύγων σε παροχή χορήγησης οικογενειακής στέγης (ή σύγχυσης), με την έννοια της στέγασης, της οίκησης.

5

Η υποχρέωση αυτή παύει με μόνη τη λύση του γάμου. Πράγματι στη διάταξη του διαζυγίου δεν υπάρχει σχετική ρυθμίση, όπως σε άλλα δίκαια, και οι σχέσεις των συζύγων προς το ακίνητο ρυθμίζονται με βάση τις γενικές διατάξεις. Το αμειτάκλητο της απόφασης του διαζυγίου καταργεί την ισχύ της απόφασης του δικαστηρίου ή των συζύγων, με την οποία ρυθμίστηκε η χρήση της οικογενειακής στέγης και ο μη χρήστης σύζυγος, εφόσον έχει ανάλογο δικαίωμα, δικαιούται να την αναζητήσει. Το ίδιο συμβαίνει και όταν ο γάμος ακυρωθεί.”

10

15

Όλοι οι λόγοι έφεσης κατατείνουν στη διαμόρφωση ενός μόνο ερωτήματος: κατά πόσον είναι δυνατή η προσφυγή στο δικαστήριο και η παροχή θεραπείας μετά την οριστική λύση του γάμου, δεδομένου ότι, όπως κρίθηκε με την απόφαση **Βουνού**, το δικαστήριο μπορεί να επεκτείνει την ισχύ των διαταγμάτων του και μετά το διαζύγιο.

20

25

Δε θα συμφωνούσαμε με την εισήγηση του δικηγόρου του εφεσείοντα ότι ο αιτητής είναι ελεύθερος να αποταθεί οποτεδήποτε γιατί, σύμφωνα με αυτή, δεν υπάρχει τίποτε στο Άρθρο 17 που να θέτει χρονικό περιορισμό. Οι προϋποθέσεις που ορίζει το εδ. 1 - και επαναλαμβάνονται και για τα εδ. 2 και 3 - δείχνουν με καθαρότητα και συνέπεια τον κατάλληλο χρόνο. Είναι όλες προϋποθέσεις που υφίστανται μόνο στη διάρκεια του γάμου. Θα προσθέταμε ότι οι λόγοι επιείκειας και οι ειδικές συνθήκες του καθενός των διαδίκων πρέπει να εξετάζονται ενόσω υπάρχει γάμος και είναι σε ισχύ. Ας σημειωθεί πως στο παραπάνω σύγγραμμα των Γεωργιάδη και Σταθόπουλου υπάρχει σύντομη αλλά ενδιαφέρουσα ανάλυση των όρων αυτών. Η άποψη των συγγραφέων με την οποία συμφωνούμε είναι ότι:

35

“...Η συνδρομή αυτών ή άλλων συναφών συνθηκών στο πρόσωπο του κάθε συζύγου αποτελούν κριτήρια σημαντικά για την κρίση του δικαστή.”

40

Οι συνθήκες λογικά είναι εκείνες που επικρατούν κατά τη διακοπή της συμβίωσης κ.λ.π. Δεν μπορεί να είναι κάποιες άλλες συνθήκες και κριτήρια που διαμορφώθηκαν εκ των υστέρων. Η εξουσία για αναθεώρηση δεν μπορεί να αποτελέσει απάντηση στο προ-

κείμενο. Όπως παρατηρούν στη σελ. 240 οι Γεωργιάδης και Σταθόπουλος:

“Η αναθεώρηση της απόφασης δεν αποτελεί ένδικο μέσο, αλλά
νέα εφαρμογή της ίδιας διάταξης στον ίδιο βαθμό και πλήττει το
δεδικασμένο της απόφασης, το οποίο διαρκεί όσο και τα πραγ- 5
ματικά περιστατικά, που οδήγησαν στην απόφαση.”

Δεν είναι δυνατό το αίτημα θεραπείας του Άρθρου 17 να μπορεί
να γίνει σε απροσδιόριστο χρόνο ανεξάρτητα από την ύπαρξη του 10
γάμιου. Μιά τέτοια ερμηνεία θα προσέκρουε και σε άλλες διατάξεις
που προβλέπουν για οριστική επίλυση των περιουσιακών διαφο-
ρών. Εξάλλου τη δυνατότητα για θεραπεία δημιουργεί η διάσταση
των συζύγων που γεννά άμεσα τις ανάγκες δικαστικής προστασίας
για αντιμετώπιση της ρήξης. 15

Γιατούς τους λόγους το πρωτόδικο δικαστήριο δεν είχε αρμο-
διότητα να εκδώσει το αιτούμενο διάταγμα ούτε ύστερα από μονο-
μερές διάβημα ούτε στην κύρια αίτηση. 20

Η έφεση απορρίπτεται.

Η έφεση απορρίπτεται.